

שיעורים בספר הזוהר
על התורה והמועדים

פרשת בא

בא אל לב פרעה

מאת הרב יצחק לאווי

גליון כ' – פרשת בא תשפ"א

לשמיעת וצפיה בשיעורים, וכן לשאר שיעורים וכתבים,
ולהרשמה לקבלת עדכונים שבועיים באימייל

yitzchoklowy.com

תוכן

- פרשת בא 5
- פרק א – ידיעת דרכי יי הנסתרים 5
- כמה יש לדעת דרכי יי להינצל מן המקטרגים שלמעלה ושלמטה 5
- השומר את התורה והולך בדרכיה כמה סגורים נמצאים עליו 5
- קושיית רבי חייא: למה נצרך מלאך והלא הקב"ה בעצמו יודע ושומר ... 5
- תשובת רבי יהודה: רואים מאיוב שניתנה רשות לסטרא אחרא 6
- דרכי ה' נסתרות ואין לחקור אחריהם אלא צדיקי אמת היודעים סודות התורה 6
- פרק ב – קטרוג השטן על איוב כשעיר לעזאזל 6
- ויהי היום הוא ראש השנה 6
- המקטרגים על ישראל מתייצבים נגד ה' 7
- השטן הוא המקטרג הגדול מכולם 7
- השטן קיטרג על ארץ ישראל שלא נמסר לשליחים 7
- הקב"ה נתן לשטן את איוב להתעסק בו 8
- השטן קטרג על איוב שאינו עובד אלא לפי שה' עושה רצונו 8
- על ידי שניתן חלק לשטן הוא מתעסק בזה ועוזב את ישראל 8
- איוב מארץ עוץ לקח חלקו מזרע אברהם 8
- השטן תבע בדין על שהחליף אברהם את יצחק באיל 9
- איוב נענש מדה כנגד מידה לפי שיעץ לפרעה לפגוע בממון ישראל ולא בגופם 9
- פרק ג – קץ הימין וקץ הימים 9
- קץ כל בשר ניתן לו רשות בעצמו ובבשרו 9
- לא בחינם היה אלא מידה כנגד מידה 10
- לדעתו של איוב היה ההסתה בחינם ולא באמת 10
- פרק ד – דין היחיד ודין הרבים 10

שיעורים בספר הזוהר על התורה – הרב יצחק לאווי | בא תשפ"א | 4

- 10..... השטן נאמן על מעשי בני אדם
- 11..... בדין הרבים אין השטן נאמן
- 11..... ביום ראש השנה עומדים החיים והמוות
- 11..... צדיק אחד מכריע את העולם לכף זכות
- 11..... איוב הפריש עצמו מן הכלל
- 12..... פרק ה – יראת העונש והנסיון
- 12..... טענת השטן שאיוב לא עבד אלא מיראת העונש
- 12..... יראת העונש אינה מספקת
- 12..... כל אדם מתנסה
- 12..... נסיונו של איוב י"ב חודש
- 13..... בין נסיון אברהם לנסיון איוב
- 13..... פרק ו – איוב לא הקריב שער לעזאזל
- 13..... קין הביא קרבן מקץ הימים
- 13..... שאלת דניאל ודוד אם יזכו לקץ הימים או לקץ הימין
- 13..... הבל נתן חלק לסטרא אחרא
- 14..... איוב לא נתן חלק
- 14..... איוב לא הקריב אלא עולות
- 14..... בדין נתבע דינו שלא נתן חלק לסט"א
- 14..... לפי שלא הכליל איוב טוב ורע לכן ניתן לו טוב ורע
- 14..... איוב מעבדי פרעה היה
- 15..... פרק ז – הקב"ה הכניס את משה לסוד התנין הגדול
- 16..... שיעור זוהר בא
- 16..... פעימת הפרשה ויחזק את לב פרעה
- 18..... איוב חטא שלא למד את ספר איוב
- 21..... שיעור זוהר בא תש"פ

פרשת בא

זוהר פרשת בא: חלק א' דף ל"ב, א – ל"ד, א.

אור יקר פרשת בא סימן א'.

הסולם פרשת בא אות א' – אות ל"ח

פרק א – ידיעת דרכי יי הנסתרים

כמה יש לדעת דרכי יי להינצל מן המקטרגים שלמעלה ושלמטה

רבי יהודה פתח (תהלים פ"ט, ט"ז): **אשרי העם יודעי תרועה יי באור פניך יהלכון.** כמה אצטריכו בני נשא למהך בארחי דקב"ה, ולמנטר פקודי דאורייתא! בגין דיזכון בה לעלמא דאתי, ולאשתזבא לון מכל קטרוגין דלעילא ותתא.

דהא כמה דאשתכחו מקטרגין בעלמא לתתא, הכי נמי אשתכחו מקטרגין לעילא, דקיימי עליהו דבני נשא.

השומר את התורה והולך בדרכיה כמה סגורים נמצאים עליו

אינון דעבדי פקודי דאורייתא ואזלי באורח מישר בדחלא דמאריהון, כמה אינון סניגורין דקיימי עליהו לעילא, כמה דאת אמר (איוב ל"ג, כ"ג – כ"ד): **אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם יושרו ויחננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כפר** (עי' אבות ד, יא: רבי אליעזר בן יעקב אומר, העושה מצוה אחת, קונה לו פרקליט אחד. והעובר עבירה אחת, קונה לו קטיגור אחד. ובגמרא שבת לב, א' שאפילו אחד מני אלף מלמד זכות ותתקצ"ט מלמדים חובה ניצל מפסוק זה ומדרש זה מובא בזוהר חדש יד, ג. וכן נדרש פסוק וענין זה בזוהר הקדמה יג, א. וישלח קעד, ב. בשלח סא, א. פקודי רמט, א. נשא קבו, א.)

בגין כך, זכאה מאן דנטיר פקודי אורייתא!

קושיית רבי חייא: למה נצרך מלאך והלא הקב"ה בעצמו יודע ושומר

אמר רבי חייא: אי הכי אמאי אצטריך הכא מלאך דליהוי סניגורא עליה דבר נש, והכתיב (משלי ג, כ

ו) כי יי' יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד, וכתוב (תהלים קכ"א, ז') יי' ישמרך מכל רע, דהא קודשא בבריך הוא חמי כל מה דבר נש עביד בהאי עלמא, הן טב הן ביש, כמה דאת אמר (ירמיה כ"ג, כ"ד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יי'.

תשובת רבי יהודה: רואים מאיוב שניתנה רשות לסטרא אחרא

אמר ליה רבי יהודה: כלא הכי הוא ודאי, אבל הא כתיב (איוב ב', ה' – ו') וגע אל עצמו ואל בשרו, ויאמר יי' אל השטן וגו', וכתוב (איוב ב', ג') ותסיתני בו לבלעו חנם. לאחזאה דהא רשו אתמסר לסטרא אחרא, ורשו אתמסר על מלין דעלמא למאן דלא אצטריך לאתמסרא בידוי.

דרכי ה' נסתרות ואין לחקור אחריהם אלא צדיקי אמת היודעים סודות

התורה

וכל אלין ארחין טמירין קמי קודשא בריך הוא, ולית לן למהך אבתרייהו, בגין דאינון נמוסין דקב"ה, ובני נשא לאו אינון רשאין לדקדקא אבתרייהו בר אינון זכאין דקשוט דידיעין רזין דאורייתא ואזלין בארחא דחכמתא למנדע אינון מלין סתימין דאורייתא.

פרק ב – קטרוג השטן על איוב כשעיר לעזאזל

ויהי היום הוא ראש השנה

רבי אלעזר פתח (איוב א', ו'): ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על יי' ויבא גם השטן בתוכם. ויהי היום – דא יום דראש השנה, דקב"ה קאים למידן עלמא. כגוונא דא (מלכים ב' ד', י"א) ויהי היום ויבא שמה – ההוא יומא דיום טוב דראש השנה הוה.

ויבאו בני האלהים – אינון רברבין ממנן שליחן בעלמא לאשגחא בעובדין דבני נשא.

המקטרגים על ישראל מתייצבים נגד ה'

להתייצב על יי' – כמה דאת אמר (מלכים א כ"ב, י"ט) וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו.

אבל **להתייצב על יי'** - בהאי קרא אשכחנא רחימותא דקב"ה, על ישראל בגין דהני שליחן דאינון ממנן לאשגחא על עובדין דבני נשא אזלין ושאיין ונטלין אינון עובדין כלהו. וביומא דקאים דינא למידן עלמא אתעבידו קטיגורין למיקם עלייהו דבני נשא.

ותא חזי: מכל עמין דעלמא לא קיימין לאשגחא בעובדוי בר ישראל בלחודייהו, בגין דאינון בנין דקב"ה, וכד לא אשתכחו עובדין דישאל כדקא יאות, כביכול אינון ממנן שליחן כד בעאן לקיימא על אינון עובדין דישאל, על יי' ודאי קיימין.

דהא כד ישראל עובדהון עובדין דלא כשרן, כביכול מתישין חילא דקודשא בריך הוא, וכד עובדין כשרן יהבין חילא ותוקפא וחילא לקודשא בריך הוא. ועל דא כתיב (תהלים ס"ח, ל"ה) **תנו עז לאלהים**. במה? בעובדין דכשרן. ועל דא בההוא יומא כלהו רברבן ממנן אתכנשו על יי' - על יי' ודאי, דהא כיון דעל ישראל אתכנשו, עליה אתכנשו.

השטן הוא המקטרג הגדול מכולם

ויבא גם השטן בתוכם - גם לאסגאה עלייהו. דכלהו אתיין למהוי קטיגורין על ישראל, ודא אתוסף עלייהו, בגין דאיהו דילטורא רבא מכלהו קטיגוריא מכלהו.

כיון דחמי קב"ה דכלהו אתיין לקטרגא, מיד ויאמר יי' אל השטן מאין תבא. וכי לא ידע קודשא בריך הוא מאין הוה אתי? אלא לאייתאה עובדא לרעותיה.

השטן קיטרג על ארץ ישראל שלא נמסר לשליחים

ויען השטן את יי' ויאמר משוט בארץ - מכאן אוליפנא דישובא דארעא אתמסר לסטריין אחרנין, בר ארעא דישאל בלחודהא. כיון דאמר **משוט בארץ** אשגח קב"ה דבעי למהוי דלטורא עלייהו דישאל.

הקב"ה נתן לשטן את איוב להתעסק בו

מיד ויאמר יי' אל השטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בכל הארץ. חמא שעתא למיהב ליה חולקא במה דיתעסק ויתפרש מנייהו דישראל, והא אוקמוהו (שמות רבה כ"ו, ז, ומובא גם בזוהר אמור קא, ב בביאור מצוות שעיר לעזאזל) לרעיא דבעי למעבר עאניה בחד נהרא וכו' (ו"ל המדרש: א"ר חמא ב"ר חנינא: בשעה שיצאו ישראל ממצרים עמד סמאל המלאך לקטרג אותן. ור' חמא בר חנינא פירשה משום אביו: משל לרועה שהיה מעביר צאנו בנהר בא זאב להתגרות בצאן, רועה שהיה בקי מה עשה נטל תיש גדול ומסרו לו אמר יהא מתגשש בזה עד שנעבור את הנהר ואח"כ אני מביאו. כך בשעה שיצאו ישראל ממצרים עמד סמאל המלאך לקטרג אותן, אמר לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע עד עבשיו היו אלו עובדים עבודת כוכבים ואתה קורע להם את הים. מה עשה הקדוש ברוך הוא מסר לו איוב שהיה מיועצי פרעה דכתיב בו (איוב א) איש תם וישר, אמר לו הנו בידך, אמר הקדוש ברוך הוא עד שהוא מתעסק עם איוב ישראל עולים לים ויורדים ואח"כ אציל את איוב והוא שאמר איוב (איוב טז) שליו הייתי ויפרפני. אמר איוב שליו הייתי בעולם ויפרפני ואחו בערפי ויפצפני כדי לעשות אותי לעמו למטרה שנאמר (איוב טז) יקימני לו למטרה, וכתיב (שם) יסגירני אל אל עויל, מסרני ביד השטן וכדי שלא יצאו ישראל רשעים בדין לכך הרטה אותי בידו הוי וע"י רשעים ירטני, באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא למשה משה הרי מסרתי איוב לשטן מה בידך לעשות, דבר אל בני ישראל ויסעו).

מיד אתעסק ביה ההוא שטן ולא קטרג עלייהו דישראל.

השטן קטרג על איוב שאינו עובד אלא לפי שה' עושה רצונו

ויען השטן את יי' ויאמר החנם ירא איוב אלהים - לאו תוהא לעבדא דמאריה עביד ליה כל רעותיה דיהא דחיל ליה, אעדי אשגחותך מניה ותחמי אי דחיל לך אם לאו.

על ידי שניתן חלק לשטן הוא מתעסק בזה ועוזב את ישראל

תא חזי: בשעתא דעאקו כד אתיהיב חולקא חדא להאי סטרא לאתעסקא ביה אתפרש לבתר מכלא. כגוונא דא שעיר דראש חדש ושעיר ביומא דכפורי, בגין דאתעסקא ביה ושביק להו לישראל במלכיהון.

איוב מארץ עוז לקח חלקו מזרע אברהם

והכא מטא זמנא למיטל חולקא דא מכל זרעא דאברהם בסטרא אחרא, כמה דאת אמר (בראשית כ"ב, כ' – כ"א) הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך

את עוץ בכורו. (עי' בראשית רבה נז, ד: דבר אחר: נתירא מן הייסורים. אמר לו הקב"ה: אין אתה צריך, כבר נולד מי שיקבלם: "את עוץ בכורו ואת בוז אחיו" (בראשית כב כא). איוב אימתי היה? ריש לקיש בשם בר קפרא אמר: בימי אברהם היה, שנאמר: "את עוץ בכורו", וכתוב: "איש היה בארץ עוץ איוב שמו" (איוב א א).

השטן תבע בדיון על שהחליף אברהם את יצחק באיל

ותא חזי: בשעתא דאמר **משוט בארץ** בעא מיניה למעבד דינא בישראל, דהא דינא הוה ליה על אברהם למתבע מקב"ה, בגין דלא אתעביד דינא על יצחק כד אתקריב ע"ג מדבחא, דהא לא הוה ליה לאחלפא קרבנא דאזמין על מדבחא באחרא, וכן בכל סטרא דיליה, כמה דאת אמר (ויקרא כ"ז, י) **לא יחליפנו**, והכא קאים יצחק על גבי מדבחא ולא אשתלים מניה קרבנא ולא אתעביד ביה דינא.

ובעא דא מעם קב"ה כמה דבעא זבינו דיוסף בכמה דרין, וכל מאי דבעא באורח דינא בעא.

ומההוא זמנא דאשתזיב יצחק ואתחלף קרבניה זמין ליה קב"ה לההוא מקטרגא האי לחולקיה מכל זרעא דאברהם ולא יקרב בסטרא אחרא.

איוב נענש מדה כנגד מידה לפי שיעץ לפרעה לפגוע בממון ישראל ולא

בגופם

וכלא בדינא אתא לגביה, בגין דאיוב מקריבי עיטא דפרעה הוה. וכד קם פרעה עלייהו דישראל בעא לקטלא לון, אמר ליה לא אלא טול ממונהון ושליט על גופיהון בפולחנא קשיא, ולא תקטול לון. אמר ליה קב"ה חייך בההוא דינא ממש תהא דאין מה כתיב ביה (איוב ב', ה) **ואולם שלח נא ידך וגע אל עצמו ואל בשרו**, במה דאיהו דן ביה אתדן, ואף על גב דבכל שאר הוה דחיל לקב"ה.

פרק ג – קץ הימין וקץ הימים

קץ כל בשר ניתן לו רשות בעצמו ובבשרו

תא חזי: מה כתיב אך את נפשו שמור, בגין רזא דכתיב (בראשית ו', י"ג) **קץ כל בשר בא לפני**, ואוקמוה בא לפני - ודאי. דא איהו קץ כל בשר ולא רוחא.

ואיתמר דאיהו קץ דאתי מסטרא דחשך כמה דאת אמר (איוב כ"ח, ג) קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר, הוא שצי לכל בשרא, בגין דאית קץ אחרא ואקרי (דניאל י"ב, י"ג) קץ הימין. ודא איהו קץ אחרא מסטרא דשמאלא דאיהו חשך, ועל דא אתייהיב ליה רשו בעצמו ובבשרו.

לא בחינם היה אלא מידה כנגד מידה

ותסיתני בו לבלעו חנם - אי הכי לאו בדינא הוה אלא במימר ההוא מקטרגא דאסית ליה ואסטי ליה? אלא כלא בדינא הוה והכי אמר ליה אליהו (איוב ל"ד, י"א) כי פעל אדם ישלם לו וכארח איש ימציאנו. והכי הוה כמה דאתמר (י). כמה דאיהו גזר הכי אתגזר עליה.

לדעתו של איוב היה ההסתה בחינם ולא באמת

והא דאתמר ותסיתני בו לבלעו חנם - ותסיתני לבלעו לא כתיב אלא ותסיתני בו, ביה קיימא בדעתיה דאיהו חשיב דהא תסיתני, כמה דאמר (איוב ל"ד, י) ועל עצת רשעים הופעת, אמר איוב אתפתית על מימר ההוא מקטרגא. כגוונא דא (תהלים ע"ח, ל"ו) ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו, ויפתוהו ויכזבו לו לא כתיב אלא ויפתוהו בפיהם - בפיהם קיימא מלה דהא אתפתה.

פרק ד – דין היחיד ודין הרבים

השטן נאמן על מעשי בני אדם

אמר רבי אבא: כלא הוא שפיר, אבל הכי אוליפנא דתנן (ברייתא בבא בתרא טז, א "יורד ומתעה, עולה ומקטרג, נוטל רשות ונוטל נשמה") סליק ואשטין. וכי איהו יכיל לאשטנא? אין דהא איהו מלך זקן וכסיל והא כתיב (קהלת ד', י"ב) טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל, ועל דא יכיל לאסטאה לבר נש. מאי טעמא? בגין דאיהו מהימן על כל עובדי בני נשא.

בדין הרבים אין השטן נאמן

תא חזי: האי בדינא דיחיד אבל בדינא דעלמא כתיב (בראשית י"א, ה') **וירד יי לראות את העיר**, (בראשית י"ח, כ"א) **ארדה נא ואראה**, דלא אתייהיב מהימנותא אלא בידיה בלחודוי, דהא לא בעי לאובדא עלמא על מימר דההוא מקטרגא דתיאובתיה איהו תדיר לשיצאה.

מנלן? דכתיב (איוב כ"ח, ג') **קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר**, לשיצאה עלמא איהו חוקר. ודא איהו קץ כל בשר בא לפני, ודאי בגין לשיצאה.

ביום ראש השנה עומדים החיים והמות

ותא חזי: ויהי היום ויבואו בני האלהים להתיצב על יי', כמא דאתמר (למעלה), וההוא יומא קיימין תרין סטרין לקבל בני עלמא. כל אינון דאתיין קמי קב"ה בעובדא טבא ובתיובתא אינון זכין למהוי כתיבין לגבי דאיהו חיים ואפיק תוצאות חיים ומאן דאיהו מסטריה אכתיב לחיים, וכל אינון דאתיין בעובדין בישין אינון לההוא סטרא אחרא דאיהו מותא ואקרי מותא וביה שריא מותא.

ובההוא יומא קיימין אלין תרין סטרין חיים ומות. אית מאן דאכתיב לסטרא דחיים ואית מאן דכתיב לסטרא דמות.

צדיק אחד מכריע את העולם לכף זכות

ולזמנין דעלמא שריא באמצעיתא אי קיימא חד זכאה בעלמא דאכרע עליהו כלהו קיימין וכתיבו לחיים, ואי חד חייבא אכרע עלמא כלהו כתיבי למיתה.

וההוא זמנא עלמא קיימא באמצעיתא וההוא מקטרגא בעא לאסטאה.

איוב הפריש עצמו מן הכלל

מיד מה כתיב, **השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ**. כיון דאשתמודע איהו בלחודוי מיד אתקיף ביה מקטרגא. ועל דא תנינן דלא אצטרין ליה לבר נש לאתפרשא מכללא דסגיאין בגין דלא אתרשים איהו בלחודוי ולא יקטרגון עליה לעילא, דכתיב בשונמית (מלכים ב' ד', י"ג) **בתוך עמי אנכי יושבת**, לא בעינא לאפקא גרמי מכללא דסגיאין, בתוך עמי יתיבנא עד יומא ובתוך עמי אתיב בכללא חדא אשתמודע לעילא.

פרק ה – יראת העונש והנסיון

טענת השטן שאיוב לא עבד אלא מיראת העונש

והכא איוב כיון דאשתמודע לעילא ואתרשים מיד אתקיף ביה מקטרגא, אמר החנם ירא איוב אלהים - כל מאן דדחיל לך ואתקיף בסרך לאו למגנא עביד, הלא אתה סכת בעדו. אבל טול לכל האי טבא דאנת עבדת ליה ומיד אמ לא על פניך יברכך, ישבוק לך ויתדבק בסטרא אחרא דהא עד השתא בפתורא דילך איהו אכיל, סליק פתורך מניה ונחזי ממאן סטרא הוא ובאן סטרא אתדבק.

יראת העונש אינה מספקת

מיד ויאמר יי' אל השטן הנה כל אשר לו בידך - לאחזאה דדחילו דאיוב לגבי קב"ה לא הוה לנטרי עותריה. ומהכא אוליפנא דכל אינון דדחלין ליה לקב"ה על עותריהו או על בנייהו לאו איהו דחילו כדקא יאות. ועל דא קטרג ההוא מקטרגא דאמר החנם ירא איוב אלהים, הלא אתה סכת בעדו וגו' מעשה ידי ברכת, ועל דא איהו דחיל לך. ואתיהיב רשו לקטרגא ביה ולאחזאה דלא פלח איוב לקב"ה ברחימו, דכיון דאתנסי נפק מאורחא ולא קאים בקיומיה. מה כתיב, בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו, בשפתיו לא חטא אבל בלבו חטא. ולבתר חטא בכלא.

כל אדם מתנסה

ואי תימא דלא אתנסי בר נש, הא כתיב (תהלים יא) יי' צדיק יבחן, ובגין כך אתנסי איוב. ואע"ג דלא קאים בקיומיה כדקא יאות לא נפק מתחות רשו דמריה לאתדבקא בסטרא אחרא.

נסיונו של איוב י"ב חודש

וכמה הוה נסיונא דיליה, תריסר ירחא, שולטנותא דהווא סטרא אחרא כמה דתנינן דינא דחייביא בגיהנם י"ב ירחי שתא, ובגין דלא אתדבק בסטרא אחרא כתיב (איוב מב) ויי' ברך את אחרית איוב מראשיתו.

בין נסיון אברהם לנסיון איוב

ר' שמעון אמר האי דאיוב לאו נסיונא איהו דקב"ה כנסיונא דשאר צדיקיא דהא לא כתיב והאלהים נסה את איוב כמה דכתיב (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם, ואברהם איהו בידיה אקריב לבריה יחידאי דיליה לגבי קב"ה ואיוב איהו לא יהב כלום ולא מסר ליה לקב"ה כלום, ולא אתמר ליה דהא גלי קמיה דלא יכיל לקיימא ביה, אבל אתמסר בידא דמקטרגא ובדינא דקב"ה אתעביד , וקב"ה אתער דינא דא בההוא מקטרגא לגביה כמא דכתיב (איוב א) השמת לבך על עבדי איוב.

פרק ו – איוב לא הקריב שעיר לעזאזל

קין הביא קרבן מקץ הימים

פתח ואמר (בראשית ד) ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה. מקץ ימים ולא מקץ ימין, איהו דחה לקץ ימין ואתקריב לקץ ימים.

שאלת דניאל ודוד אם יזכו לקץ הימים או לקץ הימין

והא אוקימנא (דניאל יב) ואתה לך לקץ, ואמר דניאל לאן קץ לקץ הימים או לקץ הימין, עד דא"ל לקץ הימין.

ועל דא דוד דחל ואמר (תהלים לט) הודיעני יי' קצי ומדת ימי מה היא, אי לקץ הימין או לקץ הימים. והכא מה כתיב, ויהי מקץ ימים ולא מקץ ימין ובגין כך לא אתקבל קרבניה דהא מסטרא אחרא הוה כלא.

הבל נתן חלק לסטרא אחרא

ת"ח מה כתיב והבל הביא גם הוא. מאי גם הוא, לאסגאה דא בדא, קרבנא דקב"ה הוה כלא ועקרא דקרבנא לקב"ה הוה ויהב חולקא לסטרא אחרא. וקין עקרא עבד מקץ ימים רוא דסטרא אחרא ויהב חולקיה לקב"ה ועל דא לא אתקבל.

איוב לא נתן חלק

באיוב מה כתיב, (איוב א) והלכו בניו ועשו משתה וגו' ויהי כי הקיפו ימי המשתה ושלחו וקראו לשלשת אחיותיהם לאכל ולשתות עמהם, ובמשתיא דכל יומא מקטרגא שכיח ולא יכיל ליה. מנא לן, דכתיב (שם) הלא אתה סכת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו מסביב, ולעולם לא יהב חולקא כלל לגביה.

איוב לא הקריב אלא עולות

מה כתיב והעלה עולות מספר כולם. עולה סלקא לעילא ולא יהיב חולקא לסטרא אחרא, דאלמלא יהב ליה חולקא לא יכיל ליה לבתר, וכל מה דנטל מדידיה נטל.

בדין נתבע דינו שלא נתן חלק לסט"א

ואי תימא אמאי אבאיש ליה קב"ה. אלא דאלמלא יהב ליה חולקא יפני ארחא ויסתלק מעל מקדשא וסטרא דקודשא אסתלק לעילא לעילא, ואיהו לא עבד כן ועל דא קב"ה תבע בדינא.

לפי שלא הכליל איוב טוב ורע לכן ניתן לו טוב ורע

תו: כמא דאיהו אתפרש ולא אכליל טוב ורע, איהו דן ליה בהאי גוונא, יהב ליה טוב, ולבתר רע ולבתר אהדריה לטוב. דהכי אתחזי לבר נש, למנדע טוב ולמנדע רע ולאהדרא גרמיה לטוב. ודא איהו רזא דמהימנותא.

איוב מעבדי פרעה היה

תא חזי: איוב מעבדי פרעה הוה, ודא איהו דכתיב ביה (שמות ט) הירא את דבר יי' מעבדי פרעה.

פרק ז – הקב"ה הכניס את משה לסוד התנין הגדול

רבי שמעון אמר: השתא אית לגלאה רזין דאינון מתדבקין לעילא ותתא.

תא חזי: כולא בעא קודשא בריך הוא לאעקרא מאתרייהו, איוב הוה מכסי על פרעה, כיון דאתחלש עבד נוקמין בפרעה. מה כתיב, **בא אל פרעה**. לך אל פרעה מבעי ליה, מאי בא?

אלא דעייל ליה קודשא בריך הוא אדרין בתר אדרין לגבי דרגא חדא עלאה תקיפא דכמה דרגין משתלשלין מניה, ומאן איהו, רזא דתנין הגדול.

ומשה דחיל מניה ולא קריב אלא לגבי אינון יאורין, ואינון דרגין דיליה. אבל לגביה דחיל ולא קריב, בגין דחמא ליה משתרשא בשרשין עלאין.

כיון דחמא קודשא בריך הוא דדחיל משה ושליחן ממנן אחרנין לעילא לא יכלין לקרבא לגביה אמר לו קודשא בריך הוא (יחזקאל כ"ט, ג') **הנני עליך פרעה מלך מצרים התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו אשר אמר לי יאורי ואני עשיתיני**.

וקודשא בריך הוא אצטריך לאגחא ביה קרבא ולא אחרא, כמה דאת אמר (שמות י"ב, י"ב) **אני י'**. (וכפי שדרשו בהגדה של פסח אני ולא מלאך וגו') ואוקמוה רזא דחכמתא דתנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו לאינון מארי מדין דידעי ברזין דמאריהון.

שיעור זוהר בא

א"ה: העתקתי את כל מאמר הזוהר הארוך והסובב מענין לענין לפי שכולו דרוש אחד להגיע להבנת בא אל פרעה מסוגיית איוב, והשתדלתי לחלקו לפרקים ולהראות עניניו, ומקוצר הזמן אין הכל מדויק ואי"ה יושלם בעתיד.

פעמת הפרשה ויחזק את לב פרעה

א] כאשר ביקשנו להרוות צמאוננו בתורת מים חיים, ידענו כי אין נביעת התורה נביעה נמשכת ישירה אבל כמו החיים עצמם, הוא פעימה. נכנס ויוצא רצוא ושוב רגע באפו חיים ברצונו. בכך למדנו כי להתחקות אחר פתחי התורה הפותחים לנו פתחים בעולם כאוטי ומבולבל אינו למצוא את העמוד הנאמן לסמוך עליו ולסגור את התורה כחתומה, אלא למצוא את קצב הפעימה של התורה, שהוא פעימה תמידית כפעמי הלב או הנשימה. נכנס ויוצא נכנס ויוצא. וכאשר נהיה מסונכרנים עם אותו פעימה ממילא נחיה בה. כי כל עיקר התסכול שלנו אינו אלא כאשר אנחנו לא מסונכרנים עם הפעימה, בערב נאמר מי יתן בוקר ובבוקר מי יתן ערב. כמו רקדן שאיבד את הקצב ותחת שיהא ריקודו נעים ומענג הרי הוא לו לסבל ועינוי. אין אנחנו מבקשים אלא מין קול תורה שייכנס באזנו וידריך אותנו בעדינות אל הקצב הפנימי הפועם תמיד בלב העולם, ויהי ערב ויהי בוקר בעולמו של אל חי כי טוב.

ב] כאשר מתבוננים בפרשיות התורה נחפש את הפעימות הפועמות בליבה. התורה בכללותה עובר במרכזה פעימה אחת בריח התיכון בתוך הקרשים מבריא מן הקצה אל הקצה. וכך כל ספר בתורה וכל חלוקת ענין בתורה לה פעימה מיוחדת שבה הלב פועם כפי הסדר באותו דבר. דרך משל מעשה בראשית עומדים על הפעימה ויאמר – ויהי. ויאמר אלהים – ויהי כן. כאשר אמר המשורר כי הוא אמר – ויהי. הוא ציוה – ויעמוד. מפעימה זו מגיעים אנחנו אל מלאכת המשכן שהוא מעשה בראשית בידי האדם, אשר פעימתו דומה כאשר ציוה ה'

את משה – כן עשו. בפרשיות אלה של יציאת מצרים פועם פעימה נפלאה על משקל זה, ועלינו להשוותם ולדבר אותם. הפעימה של פרשיות אלה הוא "ויחזק את לב פרעה ולא שלח את בני ישראל כאשר דיבר ה'". בדיוק כפי שיש פעימה רצופה שהוא כדבר ה' כן נעשה. כך יש כאן פעימה הפוכה, כדבר ה' שלא יצליח דבר ה' כן נעשה.

ג] כמה מופלא המראה הזה למתבונן בו, כבר אמרנו שאם קוראים את כל פרשיות אלה ממבט הגאולה למפרע לא נבין בו כלום ולא נדע לפעום בו את גאולתנו ופדות נפשנו. בכל מובן שעדיין לא נושענו עלינו לדעת למצוא את קצב דבר הוויה הפועם בלבו של פרעה, כיצד קשיות הלב של פרעה אינו אלא הפעימה החוזרת אל כאשר דיבר ה'. ולימוד זה לימד הקב"ה למשה במשך זמן ארוך מאד של המכות, אשר כל פסוק כזה הוא בא כדי לענות על 'ואם תאמר' נסתר, אשר משה מפקפק בליבו ושואל וכי ישובו דבריו ריקם והיתה ביאתי לבטלה, ובכל פעם מלמד אותו ה' עוד, שיש כאן פעימה נפלאה, כי אני הכבדתי את ליבו, ואת הפעימה הזו בלב פרעה תספר באזני בנך ובן בנך.

ד] הזמנתו של הקב"ה למשה הוא "בא אל פרעה". בא משמעותו הזמנה, תיכנס פנימה. לשון בא נאמר תמיד כאשר נכנס משה לארמונו של פרעה ואילו כאשר הלך לפגוש אותו בחוץ נאמר לך. הליכה הוא יציאה אל החוץ ביאה הוא תמיד כניסה אל הפנים. הזמנה. אין אני אומר לך אל ביתי אלא בא אל ביתי, גם אם אני איני בתוך ביתי באותה שעה. לביתו של אחר או לחוץ אומר אני לך לשם ונתראה שם. ההזמנה כאן הוא במענה לשאלת משה הן בני ישראל לא שמעו אלי וכו', אומר ה' את סוגיית שמיעת בני ישראל נברר בפעם אחרת, וגם כך יאמינו, וכמה פעמים תגיד שמע ישראל. כעת בא ונלמד את סוגיית לב פרעה.

ה] לב פרעה סוגיה קשה, הקשה את ליבו. משא כבד הוא לקחת על עצמך ללמוד סוגיה זו, כבד לב פרעה. אם אין הדבר כתוב יודעים אנחנו כי ליבו של משה ממאן כל פעם מחדש. מה לי ולליבו של פרעה. ובלשונו של הזוהר ליבו של פרעה

הוא הקליפה הקשה המושרשת למעלה למעלה. התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו. וירא משה וינס מפניו משה מפחד לגעת בעומק רע כזה. וה' מזמינו שוב ושוב בא אל פרעה כי אני, אני הויה אני מסוגל להראות לך את נבכי ליבו של פרעה. רזין אלין לחכימי ליבא אתמסרן. [נראה קצת מתוך הזוהר שמשה לא הגיע עד התנין הגדול אבל רשב"י הגיע כי משה פחד והוא לא פחד]

איוב חטא שלא למד את ספר איוב

ו] כדי להבין יותר את חובת לימוד לב פרעה עלינו להסתכל בפרשת איוב. ספר איוב מסמל לנו תמיד הדיון העמוק במה שכינו חכמים 'בעיית הרע'. הבעיה אמנם הוא לא הרע אלא צדקת ה'. דרך הזוהר שספר איוב הוא ספר שבא להסביר את דרגות הרע וממילא דרגות ההשגחה הנצרכים לכל הבא להתחקות אחר דרכי ה' בעולם. הקושיא שספר איוב שואל אינו אלא הוכחה כי יש כאן מה לדעת. כי דרכי ה' אינם פשוטים בהסתכלות ראשונה אבל יש בהם סודות למארי רזין. אומרים אנחנו 'נסתרות דרכי ה' ואין אנו יודעים אותם. הזוהר קורא את זה כפשוטו. דרכי ה' מובנים בעולם הנסתרות ולא בעולם הנגלות. אם אינך מוכשר להיכנס אל הנסתר אל תחקור אחריו, אבל צדיקי אמת הם הלומדים נסתרות אלה. אשרי העם יודעי תרועה.

ז] השאלה הגדולה של ספר איוב הוא מה חטא איוב להביא עליו יסורים הללו. תשובת הזוהר הוא שאיוב חטא במה שלא למד מקודם את ספר איוב. כלומר חטאו של איוב הוא לא חטא פשוט, אדרבה חטאו הוא שהוא צדיק לפי הנגלה ולא לפי הנסתר. כל ספר איוב הוא מין מראה המראה שצדיק כזה איננו נמלט מן הייסורים בעולם הזה ולפיכך אין להיות צדיק כזה. ויש להיות צדיק של מענה הויה את איוב מן הסערה. העומד על סוד חמישים שערי בינה וסוד הרע במציאות ויודע לתת חלק אל הרע ולהשתמש בו.

[ח] למדנו כי איוב מיועצי פרעה היה, ואמרו איוב שתק. הזוהר אומר איוב יעץ לפרעה שלא יגע בגופם אלא בממונם וישעבדם כעבדים. ולפיכך נענש מידה כנגד מידה שנאמר לשטן אך את נפשו שמור. מה שלמדנו בכל זה הוא שאיוב הוא איש כזה שלא לקח סיכונים. לייעץ לפרעה להרוג את ישראל וודאי לא טוב שאינו מן הדין. גם לייעץ לו לא לעשות להם כלום אינו טוב כי יש לפרעה טענות טובות ויכעסו עליו המצרים. מה הוא עושה, ירא שמים יוצא ידי שניהם. הוא הירא את ה' מעבדי פרעה. מין ירא ה' כזה שתמיד מוצא את הדרך החוצה שלא להיכנס לספיקות. הוא שותק, או מוצא איזה פטנט שאפשר גם לפגוע בישראל אבל גם לא לעבור על הדין.

[ט] המדרש אומר כי איוב ניתן כתרגיל הסחה לשטן שיתעסק בו ולא יפריע אל יציאת מצרים. והזוהר אומר הגיע לו כך כי איוב עצמו לא למד לתת חלק לשטן. היה מקריב עולות שמא חטאו בני ומעולם לא הקריב שלמים או שעיר לעזאזל. על יציאת מצרים היו טענות מן הדין, למי שמבקש דינים שאפשר להינצל מהם מכל ספק, הללו והללו, האם זה אומר שהיו עובדי עבודה זרה ממש כמו המצרים, הלא וודאי הם זרע אברהם יצחק ויעקב אינם שווים ממש. אבל הדין אומר שהכל צריך להיות חתוך בדיוק, אם יש צד השוואה אם כן במה עדיפים אלה מאלה. זהו טענתו של מידת איוב עצמו או שאני טוב או שאני רע.

[י] בא השטן ולקח את חלקו. האמת הוא כי הכל צריך להגיע אל האלוהות גם הטוב וגם הרע. כל פעל הויה למענהו וגם רשע. אלא שישנם דרכים טובות ופחות טובות להביא את פרעה אל הויה. דרך טובה הוא ללכת ביום הכיפורים ולשלוח שעיר לעזאזל. להגיד וידוי לומר חטאתי והנני נותן לך את חטאי. מי שאינו עושה כן איננו נמלא מזה, כי אלהים יביא במשפט על כל נעלם ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב עליו והוא שואל את כולם להביא לו את חפצי הארץ ויבוא גם השטן בתוכם. אבל איוב הוא כזה צדיק הוא לא חטא מעולם כל הרע שלו נשאר מובדל ממנו ומי יביא אותו למעלה. לא נופל תפקיד זה אלא על השטן שהוא יודע תמיד למצוא את הרע בכל מקום, והשטן תובע את ייסוריו.

יא] דהיינו במילים פשוטות. אם הצדיק לא יביא את הפוליטיקה אל הויה יביאנו הרשע ויהרוג בה את הצדיק. אם הצדיק לא יביא את האינטרנט אל הויה יביאנו הרשע ויחטיא בה את הצדיק. אם הצדיק לא יביא את ההבל אל הויה יביאנו השטן ויקטרג בה על הצדיק. בא אל פרעה.

שיעור זוהר בא תש"פ

א) בא אל פרעה. הזוהר פותח בפסוק אשרי העם יודעי תרועה, וכבר ביאר בענין ראש השנה שלא כתיב תוקעי תרועה או צדיקים אלא יודעי תרועה. כי יש ידיעה וחכמה עמוקה שצריכים לדעת בכדי להתגבר על המקטרג, ואינו מספיק להיות טוב וצדיק בפשטות. כי הצדיק הפשוט אינו יכול לעמוד על עומק ההנהגה. הוא מכיר רק את הפשוט שיש להיות טוב ושה' יעשה טוב לטובים ורע לרעים. אבל יש עוד הנהגות יותר מסובכות מזו שהרי עינינו רואות לפעמים דברים נראים היפך המשפט הפשוט. אלא שאינם נגלים אלא לחכמים שהולכים יותר עמוק מן התפיסות הפשוטות. כפי שמעשה איוב מראה. וכך במצרים קשה למה סבלו ישראל במצרים, ואיך יש סיפור כל כך מסובך להוציאם ומשא ומתן עם פרעה וכו', וזה הכל לפי שהענין מסודות החכמה ויש בו רבדים שאינם הפשוט בלבד.

ב) אחת הדרכים היותר מסובכים הוא ענין המלאכים שהם הקטיגור והסניגור. כי בפשטות קשה לשם מה צריך הקב"ה שליחים שיגידו לו מה הולך בארץ. ולשם מה כל המשחק עם שטן מקטרג, ולשם מה צריך האדם למלאך מליץ ולמה שלא יגן ה' בעצמו בעדו. אבל זה הכל מן ההנהגות היותר עמוקות. כי המאמין הפשוט וודאי יודע שה' מנהיג הכל ונותן לאיש כמפעלו, אבל אין זו ההנהגה היחידה ואין זו כל דרך תפיסת האלוהות. יש עוד דרכים רבות והדרכים האלה מרובים כיחס המלאכים אל האל האחד, והחכמים ההולכים לחפש את הסתרים מבינים את ענין המלאכים והקטרוגים והשמירה.

ג) כך קשה לצדיק הפשוט לשם מה יש למשה לדבר אל פרעה בכלל, הלא ה' כל יכול ומי יאמר לו מה תעשה, יבוא ברגע אחד וימחק את מצרים מעל המפה ויצאו ישראל. ולשם מה יש למשה לבא אל פרעה כלל ולדבר איתו ולהתווכח איתו ולהראות לו, וזה היה קשה למשה עצמו שהוצרך הקב"ה לצוות אותו בא אל פרעה כי יש כאן עמקים. כדברי הזוהר בסוף הסימן שהיה משה צריך להתגבר על עומק הקטרוג של פרעה ולנצח אותו בכח ה'. וכן רואים בבמשך הפרשה

שצריכים ישראל לטכסיס של חכמה להנצל מהמלאך המשחית אע"פ שלכאורה לפי הפשט הלא כל המכה לא באה אלא להוציאם והייתכן שהוא יפגע בהם עצמם. אך שגם זה מדרכים היותר עמוקות שישנם בהנהגה המכונים בשם המלאכים מימין ומשמאל.

ד) איוב נפגע מן השטן. ככתוב ותסיתנו בו לבלעו חינם. אך באמת לא היה זה בחינם, אלא מידה כנגד מידה. לפי שהיה מיועצי פרעה והוא יעץ לו לפגוע בממונם ולא בגופו, וכך היה לו אך את נפשו שמור. והוא ניתן לשטן כשעיר לעזאזל בשעת קטרוג קריעת ים סוף כמשל הרועה המעביר את צאנו במדרש. ככתוב השמת לבך אל עבדי איוב, כלומר שים אליו לבך ולא תפריע ליציאת מצרים.

ה) הסוד בזה שיש קץ כל בשר וקץ הרוח. קץ כל בשר הוא קץ השמאל סיום הגוף. הוא הבשר שבו שלט השטן. קץ הרוח הוא קץ הימין, עליו נאמר ותעמוד לקץ. פירושו כל דבר בעולם הזה יש לו סוף וגבול. כך גם הגלות יש לו גבול גם הגוף יש לו גבול. אך בסיום זה יש שני בחינות אחד לטובה ואחד לרעה, יש גבול שהוא מיתה ויש גבול שהוא התחלת חיים נצחיים. הקץ של הגאולה אומר שהבכרח קץ שם לחושך כי הוא הגבול, ואחריו מתחיל אור אין סוף שאין לו סוף. הקץ של השטן אומר סוף אדם למות סוף בהמה לשחיטה הכל למיתה הם עומדים. זה ההסתכלות הרעה על אותו תמונה. שעומד מצד הדבר הנגמר והוא המלאך המוות.

ו) כל קרבן הוא עשיית קץ לחיים של משהו, אבל הוא לא מיתה. אלא שיש בו חלק מיתה כי אין מגיעים לחיים אלא דרך המיתה. וזה החלק של השטן בכל קרבן. אכן נראה הדבר כמיתה אבל בכך שמקבל חלקו אפשר לעשות את הקרבן באופן של חיים. מי שאינו מבדיל בין שני הצדדים הללו נדמה לו כל ענין הקרבן דהיינו כל ענין מסירות נפש שהוא עבודת ה' כרציחה, ולכן כל עבודתו בבחינת

גבורות ודינים, ובבחינה זו הוא נידון על כל פרט ופרט. לפי שהוא תופס הכל בצד של השטן מאחר ולא הניח לו מקומו בפני עצמו. לכן איוב שהיה ירא אלהים בלבד לא הקריב אלא עולות שהם כלילים ולא נתן חלק לשטן, שלט בו השטן במקום שליטתו וגרם לו ייסורים בגופו.